

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

13. Classi morbis prostratæ nseruit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

olim professæ, tunc præter baptismum, nihil retinuerant quò discernerentur ab Ethnicis. Tam diris odiis Christianorum improbitas, in religionem Christianam illos incenderat, ut puderet fuisse Christianos, & hominum scelera, religioni eorum imputarent. Institutos igitur suscepit more sibi in Indiâ visitato, nempe factò vberius quàm dictò; charitate in omnes singulari ægrotos, pauperes, fato functos; succurrendo, visendo, sepulturæ tradendo; quibus sensim effecti mitiores, tingendos ad eum filios & ferebant infantes, & iam pueros ducebant, quorum scribit complures Apostolus, propè sacro ex fonte, humanis exemptos, ut eò usque vita illis seruata videretur, quò defuncti æternam viuerent. Infestabant cum aliâ, tum maximè Amboinum ex Mauro Barbari latrocinio publico; & improuisâ piraticâ, inuadebant mari propiora, trucidatisque viris, vxores, & liberos in mancipia abigebant. Harum eladium metus, cum multos in syluas, & antra compulisset, eos inuestigabat Xaverius quacumquè latere subodoraretur, peruicto montium arduorum ascensu asperissimo, & ferarum periculis stabulantium intra illas rupes. Indè Christianis, in fidem pristinam probitatèque reformatis, ad idololatrias studia conuertit, tantùmque Deo fauente profecit ut partem insulæ non paruam Christo manciparit. Suas statuit pagis singulis cruces; magistròs præterea, & velut tutores Christianæ rei, ex maturioribus populi selectos, donec adessent ab Indiâ Sacerdotes, eo munere functuri. Et verò Goa, & ex Comorino Ioannem Beiram, & Franciscum Mansillam euocauit, aut si quid alteri eorum contigisset, eius loco Antonium Criminalem; quibus adiungere alios decernebat, quos sperabat mittendos ex Europa partim ut Christi doctrinam, illius oceani excolerent insulas; partim quoque ut Societati Collegium in iis figerent. Quæ res, inquit, si ex animi sententiâ procedet, quæsum datura est innumerabilium animarum, pergite dicere annisurum se totis viribus, ut insularum in aliqua ex iis quæ populo abundant sedem certam haberet societas.

13
Classi mor-
bis prostrata
nseruit.

13. Inter hæc, salutis Amboinensium flagrantissima studia, ecce tibi noua laborum facies, inopino exercitus duplicis appulsu; Lusitanorum tribus; Castellanorum sex constratis nauibus, aiebant isti se ex nouâ Americæ Hispaniâ adesse, soluisse indè ante biennium ad quærendas Molucas; infelici vsos navigatione: substituisse diù apud Tendoris regem à quo essent idcirco excepti, ut regem Ternatis, & fœderatos ei Lusitanos diffidentiâ mutua torqueret, In Amboinum denique applicasse, traiecturos commodiùs in Indiam, post verò in Europam. At enim illic navigationis contra fas susceptæ, vltor Deus, patientiæ suæ metam posuerat. Ioanni 3. Lusitaniæ regi apud Carolum 5. hanc iniuriam dolenti, rescripserat Carolus eius arbitrio se prædones illos permittere; haberet illos ut erant comeriti pro piratis, & turbatoribus communis regnorum concordie. Pœnam hanc si minus, quacumque inhibitus remora, exigere valuit Lusitanus, exegit profectò acerbam Deus, classem,

classē, lues vtramque pestilens inuasit, sed strage maiori Celtiberam, quam breui hominibus exhausta: iacebant passim, visu triste per naues, & littus, sub ramalium tuguriolis, sub laciniis lintheaminum; à cibo, & lecto, & vel ipsis plebeis, tam duræ necessitatis leuaminibus destituti; alij alios conceptâ lue, & morte afflabant, augebat dies numerum miserorum, & miserias numerus, crescente subsidiolorum inopiâ quæ possent tam multis sufficere. Has inter densæ calamitatis angustias, flammæ instar viuacis Apostoli nostri beneficentiâ emicare, nec onere, aut multitudine ministerij tot afflictis præbendi; nec metu pestis contrahendæ à communi omnium medicatione, curatione, abiectis erga omnes officiis, & graucolentia nauis inhiberi; velut omnium seruus, aut potius frater: cunctos enim illi fraterno iure, sua charitas iungebat, & quò omnibus adesset, sui vnus faciebat immemorem. Diu, noctu discurrere, quocumquē vel ægroti clamor; vel necessitas posceret; cibos coquere vnus, & condire; medicamenta ex Lusitanis corrogare, lectos infernere, complexu iacentes portare; prostratis penitus, pro manu & pedibus esse; excubare animam acturis, consolari cum morte colluctantes, mortuis deniquē suâ manu terram fodere, & tumultum dare; ac circa eorum animas haud paulo grauior, quàm erga corpora, sancti labor, qualem videlicet impendi necesse est expiandis militibus, militari licentiâ biennium iam nauigantibus, in eâ flagitiorum colluue quam & idem locus, & consuetudo nunquàm non eadem, solet ei hominum generi inferre. Illud certè ipsemet nominatim, fateri non dubitat, magnâ sibi fuisse contentione, ac viribus opus, ad eos in spem aliquam salutis erigendos. Quos enim scelera futura veniæ, confidentia impudenti, proiectiores fecere ad improbitatem retinendam, eos, inquit, ad mortem pessimam vehementius perurgent, salutis desperatione. Iam sanis haud secus insudandum fuit, quàm ægrotis, vt quibus animo meliusculè vix esset, quàm illis corpore: Dominicis concionabatur; dicendi argumentum dictabat clades, & mors assiduè oculis oberrans, vel eo silente perorabat. Adhibebat illam interpretem pauendi tribunalis, cui ipsa nos sistit, & iudicij quod sub oculos non cadit; hinc motus animorum magni; conuersiones morum; dissidiorum publicorum conciliatio; proffigationes perditarum amicitiarum, & confessiones penè absque numero peractæ. Vnus ei obstitit mercator, quò locupletior, hoc efferatior ad quæuis lucra; quem suis concionibus oblectatum, & priuatæ admonitioni etiam indignatum, incredibile illius aspectu dolorem præferens, flens, & silens reliquit. Commodius illi cum alio actum est non æquè tenaci, sed neque admodum erga pauperes liberali. Erat is Ioannes Arausius qui sancto comes nauigationis Malaca venerat, eiusque gratiâ ex quo classis hispana applicuerat Amboinum, non raro egentes cibis, & pharmacis iuuabat. Sed crescente in dies penuria, subuegitus est, dū aliis aderat, nè sibi decisset: exin deinceps verecundatus Xaucerius coram aliquid egenis rogare, submittebat qui suo nomine rogarent.